

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi római kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt

Ugy a lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

A pápák függetlensége és földi birtokuk.

(Rövid elmefuttatás a „római kérdés“ alkalmából.)

„Exemplum Domini accipe conversantis in terra
Quare habuit loculos, cui angeli ministraverant.
nisi quia Ecclesia ipsius loculos habitura erat.“
S. Augustinus.

(Folytatás.)

A pápák nem a törvényes fejedelmök ellen fellázadt alattvalókat vették pártfogásukba, mert a görögök csak bitorolták a hatalmat. Italia Belisar és Narses általi elfoglaltatása óta nem mint birodalmi rész, hanem mint meghódított tartomány tekintett. »Hol lett volna a görög zsarnokoknak azon joga alapulva, miszerint elfoglalványokat, miket sem kormányozni, sem megtartani nem tudtak, még a második kézből is minduntalan visszavehessenek? Némely újabb történetírók nyilatkozatai azt látszanak előre feltenni, nintha Európa a Rajnától Dunáig örök időkre Istentől a byzanti járom alá lett volna vetve, s hogy annak lerázása megbocsáthatlan igazságtalanság lett legyen. Róma azt tevő püspökei, mit a népek királyaik alatt; fölhasználta az időt idegen uralom s természet elleni viszonyok jármától önszabadítására. Európa egyik fejedelme, egyik népe sem tud más jogigényt lakföldre kimutatni, mint ezt, s az elévülést. Mindkettő pedig Róma mellett tanuskodik.«²²⁾ E mellett minden csekélyebb, jöllehet jogérvényesnek látszó alap elenyészik. „A birodalom bukása közben — mond Bossuet — midőn a császárok alig voltak képesek a napkeletet, hova magukat elzárták, megvédeni, a majdnem két-század folytán a lombárdok dühének martalékul s a francziák pártfogásáért esedezni kényszerült Róma,

kénytelen volt császáraitól elszakadni. Sokáig szenvedett, míg ezen szélsőségre jutott, s végtére is csak akkor nyult ehhez, midőn a császárok a birodalom fővárosát, mint prédául dobott s veszni hagyott takarmányt kezdték tekinteni“. Méltán mondjuk tehát, hogy a pápa birtoka az egész kath. világ birtoka; annak történetét a Gondviselés írta meg a világ történelem számára. Ez Péter öröksége. Örökségnek azért hívták, hogy bebizonyítva legyen, miszerint a hagyományozott birtok, nem királyság vagy fegyverrel hódított császárság, hogy az az Istennek a keresztény család számára nyújtott ajándéka, melyet úgy kell tekinteni és kezelni, mint örökséget.)

III. Leo egész váratlanul karácsony napján a nép ujongása közt Károlyt új, keresztény elveken alakult szent római-német birodalom császárává koronázta, miben Károly isteni akaratot „nutus divinus“ ismerve fel, rövid vonakodás után megegyezett. Ez által a népvándorlás egész folyamata is nyugvó helyzetet s szilárdabb alakulást nyert, úgy, hogy a pápa azon merész tervet kezdte elméjében forgatni, miszerint egy keresztény világbirodalmat, — „imperium mundi“ — testvérszövetséget szervezzen. A keresztény államok közben járója és béke öréül a császárt jelölte ki, mely állás neki nem területi uralmat, hanem csupán a többi világi fejedelmek felett elsőbbséget — ugyszólva elnökséget, „fejedelmi primatust“ kölcsönzött; csak „az egyházi védnökség“ legmagasabb megtiszteltetésével lön valamennyi fölött kitüntetve; azért nevezé önmagát: „devotus sanctae ecclesiae defensor, humilisque adiutor“-nak. Mint legfőbb világi hatalommal felruházott uralkodónak, a pápa is világi uralmára

22) Egy valaki után Alzog i. m. II. 49 l.

23) Manning i. m. 32 l.

alá volt rendelve, mint más fejedelem; de azért nem lón vazalja a császárnak, mint saját creaturájának, mert miként a 8-ik század lefolytán Róma s az egyházi állam fölötti fejedelmisége kiképződék: megmaradt nála Károly koronázása után is; hiszen a ki koronát osztogat, az nem is lehet alattvaló! De viszont Károly által a pápa kezébe letett eskü sem jobbágyi vagy hűbéri, hanem a tisztelet és hódolati viszony megerősítése volt mely gátlá a császárt, hogy hatalmával vissza éljen. Károly is, mint a pápa kreaturája, lelki ügyekben az összes kereszténység közös atyja és lelki vezérének hatósága alatt állott. Ezen időtől fogva a pápák szakadatlanul jogosan birtokolták Róma városát s gyakorolták fölötté a legfensőbb polgári hatalmat; nem volt ugyan birtoklásuk békés, sőt folyton háborított, de souverainitásuk lánczolata soha sem lón megszakítva: azért ismétljük Manning²⁴⁾ szavait: „a mi most történik, az nem egyéb, mint egygyel való szaporodása azon átmenő, különféle zavargásoknak, melyek egy évezreden át gyakrabban felüték fejeiket és száműzték, fogságba veték vagy még gonoszabb bánásmódban részesíték a pápát s bitorlották Rómának kéjtéljes uralmát. S ha e vihar elvonul, ismét vissza áll az előbbi állapot, ha csak maga a keresztény világ politikai rendje is meg nem dől“.

A pápai birtok további történetét nem akarom folytatni; a mit jelen sorokban összefoglaltam, végre is a főcélhoz segéd eszközképp szerepel. Megteszem azt a naiv észrevételt is, hogy akár szükséges a pápának a birtok, akár nem, azért az az ő jogos sajátja, tehát ép oly kevéssé szabad azt elrabolni, mint egy gazdag magán ember vagyonát, mi élete föntartása után fölöslegül mint szükségtelen rész fönmarad. Tulajdonképp ne is azt kérdezzük, hogy szükséges-e a pápának a birtok vagy nem, mert ha szükséges volna és nem lenne, vajjon ki adna neki? hanem nézzük azt, hogy a mi van, jogos birtoka-e vagy sem? Ennek pedig megítélését a felhozottak után nyugottan bizom bárkinnek is szabad belátására. Irányadóul én a lefolyt évezred alatt többször ismétlődött átmeneti esetek után a jelen körülmények között különös vigasztalást találok, a multakért az elégtételt bizalommal várom s az események folyásában a Gondviselést csodálva imádom. Még mindig gondviselészerűnek tünik fel a pápának, mint Európa legrégebbi fejedelemének souverinitása; az az igazság és szeretet alapján nyugszik és nem csak történelmi multtal bir,

²⁴⁾ Manning i. m. 20 l.

hanem, — mert e földi fejedelmiség az isteni ígéretre támaszkodó lelki fejedelmiségnek földi eszközeül szolgál: azért fennállása is gondviselészerűleg van biztosítva. A kettős fejedelmiségnek tulajdonította I. Napoleon is, hogy a pápa a különféle nemzetségekkel szemben megtudta őrizni oly szükséges függetlenségét. Szavai némely ferde kifejezések daczára is fontosak, s helyén is látom itt idézni: „A hit egységet fentartó intézmény, az az a pápa, a kath. egység őre, csodálatra méltó intézmény. Azt vetik ezen főnök szemére, hogy idegen fejedelem. Valóban ezen főnök idegen fejedelem, s azért hálát kell adnunk az égnek. A pápa Párison kívül lakik és ez helyesen van; ő nincsen Madridban, sem Bécsben, és innen van, hogy szellemi tekintélyének hódolunk. Bécsben és Madridban teljes joggal ugyanezt mondhatják. Ha a pápa Bécsben lagnék, hihető, hogy a bécsiek és spanyolok parancsait készségesen elfogadnák? Szerencsések vagyunk tehát, hogy hazánkon kívül székelvén, nem székel versenytársainknál, hogy az ő Rómában lakik, távol Németország császárajainak, távol Francia- vagy Spanyolország királyainak kezétől, föntartva az egyensúlyt a kath. fejedelmek közt, egy kissé mindig a hatalmas felé hajolva s azonnal fölegyenesedve, ha a leghatalmasabb elnyomóvá válik. Ez századok műve és jó műve. A lelkek kormányzatára nézve a képzelhetőleg jobb, legjótékonyabb intézmény. Én nem védem ez ügyet az ájtatoskodó makacsságával, hanem okoknál fogva“.

(Folytatás köv.)

A nők neveléséről.*)

Irta Fenelon.

Francziából fordította: SZÉKELY ANTAL.

(Folytatás.)

IX. FEJEZET.

Észrevételek a lányok egyes hibája fölött.

Szólnunk kell még azon gondról, melylyel a lányokat több, nemüknél közönséges hibától óvnunk kell. Legtöbb esetben elkényeztetik és félénkekké nevelik őket, miáltal képtelenné lesznek a határozott tartásra és szabályos viseletre. Kezdetben szenvelgésből, de végre szokásból ered ez alaptalan félelem s a bármikor oly könnyen álló sirás. Legjobban kiirthatjuk belőlük e szenvelgést, ha azt figyelembe sem vesszük, mert a hiuságnak nagy része van ebben is.

Szintgye el kell tiltanunk a tulgyöngéd barátságot, a kicsinyes féltékenységeket, a tulzott bókokat, a hizelgést s az elhamarkodást; mindez csak elkényeztetné őket s hozzászoknának mindazt a mi meg-

*) Lásd a „Közm.“ 14 számát.

gondolt és komoly, száraz és unalmas dolognak tekinteni. Törekednünk kell arra is, hogy megtanuljanak röviden és szabatosan beszélni. A valódi szellemesség abban áll, hogy elkerüljünk minden haszontalan beszédet s kevés szóban sokat mondjunk; míg ellenkezőleg a nők legnagyobb része sok szóval csak keveset mond: ők a könnyed beszédmodorban s a képzelet élénkségében látják a szellemet; nem válogatják meg gondolataikat, s nem rendezik el az egyes tárgyak szerint, melyekről beszélnek: majdnem mindenről szenvedélyesen szólnak s a szenvedély igen beszédes. Pedig valami különös jót nem remélhetünk tőlük, ha hozzá nem szoktatjuk, hogy gondolataikat következetesen megfontolják, megvizsgálják s lehető röviden adják elő és végül, hogy tudjanak hallgatni.

A másik ok, melynek a nők beszédességében igen nagy része van az, hogy ők már születésüknél fogva ravaszok, s hogy szívesen tesznek bármily nagy kerület is, csak célukat elérhessék; kedvelik a cselszöveget. Hogy is ne kedvelnék, midőn nemesebb okosságot nem ismernek s rendszeren ez az első, mire őket a tapasztalás megtanítja? Már természetüknél fogva igen alkalmasok könnyen végig játszani, hogy ugy mondjuk — minden komoediát; könnyezniök mibe sem kerül, szenvedélyeik élénk s ismeretkörüik nagyon is korlátolt. Innen van, hogy semmit sem mulasztanak el a siker elérésére s hogy oly eszközöket is jóknak tartanak, melyeket más meggondoltabb emberek föl nem használtak volna: nem sokat törődnek annak megvizsgálásával, érdemes-e a kívánt tárgyat ohajtaniok, hanem mindent elkövetnek, hogy azt elnyerhessék.

Ehhez járul, hogy a nők félénkek és telvék álszégyennel; s ez szintén egyik forrása tettetésüknök. E nagy bajnak csakis úgy vehetjük elejét, ha soha sem engedjük őket oly helyzetbe jutni, hol szükségük legyen a cselszövegre s ha hozzászoktatjuk, hogy nyíltan kimondják vonzalmukat minden megengedett dologban. Hadd fejezzék ki szabadon unalmukat, ha unatkoznak. S arra se erőltessük őket, hogy színeskedve tetszésüket nyilvánítsák oly egyének vagy könyvek iránt, melyeket ki nem állhatna.

Gyakran megtörténik, hogy egy anya elfogultan gondolkozva lelki igazgatójáról, mindaddig elégedetlen lányával, míg ő is ugyanannak vezetésére nem bizza magát, s a gyermek megteszi ezt számításból, bár kedve ellen. Főleg soha se engedjünk gyanut ébredni bennök, mintha arra akarnók őket buzdítani, hogy valamely zárdába lépjenek, mert e gondolat leronthatja bennök a szülők iránti bizalmat, kételkedést kelt bennök azok szeretetéről, fölizgatja kedélyüket s több éven át bizonyos erőltetett szerep játszására készíti őket. S ha érzelmeik eltitkolásának szerencsétlen szokása már erőt vett rajtuk, kiábrándításukra egyedüli mód a valódi okosság elveire alaposan oktatnunk őket; épen ugy, mint a regények hiu koholmányaitól csak a hasznos és kellemes történetek megkedveltetésével vonhatjuk el őket. Ha rendezett tudvá-

gyat nem keltünk bennök, rendetlen kíváncsiságnak lesznek rabjai; s szintugy ha nem vezetőjük szellemüket a valódi okosság útjain, az álokoskodáshoz csatlakoznak, s ez a cselszöveg.

Mutassuk meg nekik példák által, mikép lehet az ember minden csalfaság nélkül okos, előrelátó s a cél elérésére megengedett eszközökhöz alkalmazkodó. Mondjuk nekik: az okosság lényege a kevés beszéd s a bizalmatlanság inkább magunk, mint mások iránt, nem pedig a csalfa beszédek s az embereknek egymás ellen ingerlése. Az eljárás egyenessége, és az igazságosság általános hirneve több bizalmat s becsülést kelt és következőleg több előnyt nyújt — még a földiekben is, — mint a tekervényes utak. Mennyire ki-tünteteti ez értelmes igazságosság az embert, s mily alkalmassá teszi a legnagyobb dolgok végbevitelére!

A tanulmányi alap.

(Apáthy István jelentése.)

(Folytatás.)

De tegyük fel, hogy az 1548. XII. t. cikknek általam ép most jelzett intentiója iránt kétség nem támadhat, e kétségnek teljesen meg kell szűnni, ha az 1550. XIX. t. cikket, mely az 1548. XII. t. cz. kiegészítéseül alkottatott, kellő figyelemre méltatjuk. Az 1550. XIX. t. cikk szószerinti szövege ugyanis a következő: Dignetur etiam Majestas sua (quemadmodum superioris anno conclusum erat) bona, et proventus Ecclesiarum, et Capitulorum, Conventuumque desertorum, ad erectionem scholarum, doctorumque Virorum sustentationem, sine diuturniori mora ubique converti facere: §. 1. Et tergiversantes, autoritate sua Regia compellere, quo sic Viris doctis in Regnum conductis, Scholisque erectis Divinus cultus, et Religio pristina passim celerius repullulet. Quemadmodum Majestas Sua, benigne se facturam obtulit. Miután ezen t. cikk világos tartalma szerint az országos rendek a királytól az elhagyott templomok, káptalanok és monostorok ingatlan javainak és jövedelmeinek iskolák építésére és a kellően kiképezett tanítók alkalmazására leendő alkalmazására leendő fordítását a végből kérték, hogy ekként az isteni tisztelet és a régi vallás mielőbb ismét felvirágozzék. — önként következik, hogy sem az 1548-iki, sem az 1550-iki törvényhozásnak célja nem lehetett azon javaknak, melyekről intézkedtek, jogi természetét megváltoztatni. Ugyanezt igazolja 1560-iki törvény 15. §-a: Hoc quoque clementer annuimus, ut ipsi Domini Praelati, ex bonis ejusmodi Ecclesiasticis vacantibus, partem aliquam ad erigendas, et intertendendas Scholas, et ludos literarios, in quibus juvenus sub Praeceptore non haeretico aut suspecto, sed Catholico, ad profectum Religionis Christianae erudiat; convertereet applicare possint, — melynél fogva a király megengedi, hogy a megürült egyházi javadalmaknak egy része olyan iskolák felállítására fordítottassék, melyekben az ifjuság a katholika vallásban nem eretnek

vagy gyanus, hanem katolikus tanítók által nevel-
tessék.

Ezek azon előzmények, melyek után a tanulmá-
nyi alapot képező javak a jezsuiták birtokába kerül-
tek; és én csak ismeretes dolgot említek fel, midőn
az eddig előadottakat a következőkkel összhangzásba
hozandó, kiemelem, hogy azon intézkedések, melyek
az említett törvények által történtek, sikerteleneknek
bizonyulván, szükségesnek mutatkozott, hogy az isko-
lák egyöntetű szabályok szerint újra szerveztessenek,
s hogy az oktatás élére olyan testület allitassék, mely
az akkori kor színvonalán állva, képes lesz arra, hogy
egyrésről az iskolákat felvirágoztassa; hogy másrés-
ről azokban a katolika vallást és annak hitágazatait
újra meghonosítsa.

A tanulmányi alapot képező javak rendeltetésé-
nek ilyenén módosításánál, a megoldandó kérdésre
nézve, minden egyébtől eltekintve, csak az birhat fon-
tossággal, hogy a tanulmányi alapot képező javaknak
a jezsuiták részére történt adományozásával történt-e
ezen javaknak a most érintett tényt megelőző időre
konstatált természetén és rendeltetésén változás, vagy
sem? Részemről azt hiszem, hogy nem. Eltekintve
ugyanis attól, hogy a jezsuitáknak adott, és ezek el-
törlésével a tanulmányi alapra átruházott ingatlanok,
jelesen: a turóczi és mizslei prépostságok, a szegszár-
di, lébényi, veszprémvölgyi, pormói és szalkai apát-
ságok, a mentőkői, hrabkői és a Krisztus testéről ne-
vezett zárdák és egyéb területek mind olyan egyházi
javadalmak voltak, melyek részint elpusztultak, részint
megürültek, vagy feleslegessé lettek, tehát csakis ka-
tolicus célokra voltak fordíthatók, — az ezen ado-
mánylevelekből minden kétségen felül kiténik, hogy az
adományozás a jezsuiták részére a katolika vallásnak
az oktatással kapcsolatosan leendő előmozdítása vé-
gett történt. Ennek igazolására legyen elég I. Rudolf-
nak 1586. május 19-én kelt s a turóczi prépostságra
vonatkozó adományleveléből a következő részt idéz-
nem: Cum ab eo tempore, quo Haereses Deo ita per-
mittente passim pullulare, et serpere, ac incrementum
habere inceperunt, non sine dicti Regni nostri Hunga-
riae, ejusdemque Ecclesiarum Damno factum sit, quod
Catholicorum Sacerdotum Numerus diminutus esse, et
per hoc ipse quoque verus, et antiquus Dei Cultus
decrevisse conspiciatur, idque ideo potissimum acci-
disse comperiamus, quod Scholae Catholicae, in quibus
ipsa Juventus erudiri, ac ad Sacerdotium, verumque
et antiquum Dei cultum commode instrui potuisset, vel
rarae admodum, vel propter Defectum Bonorum, et
Doctorum Praeceptorum, ac ipsorum Scholarium Sus-
tentatio nem parum frequentatae et celebratae fuerint.
Ut itaque ipsa Catholica Juventus deinceps per Dei
Gratiam accrescat, et major habeatur Commoditas cum
ipsam veram, et Catholicam Religionem ab omnibus
palam profitendi, tum etiam honesta Literarum studia
amplectendi, et per hoc ad Sacrum Sacerdotii ordi-
nem rite aspirandi: Decrevimus Benigne cum pro
Nostro in ipsam Catholicam, et antiquam Religionem

pio Zelo, tum etiam, ex Consilio Dominorum Praelato-
rum et Baronum, aliorumque Consiliariorum nostrorum
in dictum Regnum nostrum Hungariae (sicut id ipsum
in caeteris quoque Regnis nostris non sine magna
Utilitate et Propagatione ipsius Catholicae Religionis
factum est) Religiosos Clericos Societatis Jesu intro-
ducere, Collegiumque pro eis instituere, et fundare; in
quo dicta Juventus erudiatur et ex quo velut ex quo-
dam Seminario Catholici Sacerdotes prodire, atque
adeo antiquus verus Dei cultus Incrementum, et Pro-
pagationem habere possit. Quapropter ut dicti Colle-
gio Societatis Jesu, et personis jugiter Deo Famulan-
tibus ac erudiendae Juventuti continuam operam na-
vantibus, nec non ipsis etiam juvenibus, quos in eum
Finem, ut praemissum est, ad suscipiendum scilicet
Sacros Ordines alere, et instruere tenebuntur, de vi-
tae, aliarumque Rerum Necessariis queat esse prospere,
Praeposituram Conventus Ecclesiae Beatissimae
Virginis Mariae in Cottu Thurocziensi existentem per
Mortem, et Decessum Reverendi quondam Stephani
Radetii Episcopi Agriensis, et Locumtenentis olim
Nostris, ejusdem Praepositurae ultimi Veri, et Legitimi
Possessoris de Jure et de Facto vacantem Autoritate
Jurispatronatus Nostris Regii, quo in omnibus prae-
dicti Regni Nostris Hungariae Regum Praedecessorum
Nostrorum bonae Memoriae optimo Jure utimur, simul
cum omnibus ejusdem Praepositurae Bonis Tempora-
libus, utpote totalibus Castro Znio, nec non oppidis,
Villis, Teloneis, Possessionibus, Praediis, Curiis, Por-
tionibus, et quibuslibet Juribus Possessionariis tam in
dicto Thurocziensi, quam vero in aliis quibuscumque
ejusdem Regni nostri Hungariae Comitatibus ac habi-
tis ad eandem Praeposituram Thurocziensem de Jure
et ab antiquo spectantibus, et pertinere debentibus:
memorato Collegio Jesuitarum applicavimus, dedimus,
donavimus et contulimus ita, et tali conditione, ut suf-
ficientes illius Societatis Viri Religiosi in eodem Col-
legio juxta Temporis Conditionem continue resideant,
certusque numerus Juvenum, ut Commode fieri poterit,
ad Sacerdotium promovendorum ex dictae Praeposi-
turae Proventibus per ipsos Patres de Societate Jesu
interteneatur, et alia quoque, quae ad peragendum
rite Cultum Divinum, docendumque ipsum Populum,
ac erudiendam in Pietate, et honestis Literis Juventu-
tem pertinent, fideliter, diligenter, et sollicitè juxta
pium ipsorum Institutum peragantur. Ezen adomány-
levél szerint nem szenvedhet kétséget az, hogy a ta-
nulmányi alapot képező javaknak azon része, mely a
jezsuitáknak adományoztatott, és ezeknek megszünte-
tése után a nevezett alapra átruháztatott, a jezsuiták
részére történt adományozás eltti jellegét és rendelte-
tését megtartotta, és hogy a rendeltetésen az adomány-
ozás által változás nem történt.

És ezzel eljutottam azon nevezetes jogi momen-
tumhoz, mely a tanulmányi alapot képező javak jogi
természetére nézve kétségen felül a legfontosabbak
egyike, t. i. Mária Teréziának 1780. márczius 25-én

kelt alapítványához. Az ezen ala pítványról kiállított okirat minden kétségen felüli jelentősége önként inválja azon két kérdés feltevéseit és megoldását, hogy milyen jogczimen keletkezett Mária Terézia alapítványa; és hogy ezen alapítványi tény által történt-e a tanulmányi alapot képező javaknak az 1548. XII. t. cz. alapján konstatált jogi természetén és rendeltetésén változás vagy sem? Mielőtt ezen kérdésekre a feleletet magából az alapítványi okirat tartalmából megadnám, szükségesnek tartom a jezsuiták eltörlésével kapcsolatos, és az alapítási okirat kiállítását megelőzőt németely tényeket felemlíteni.

Midőn XIV. Kelemen pápa 1773. július 12-én kelt bullájával a jezsuita rendet eltörölte, ezen tény után kevés időre, vagyis augusztus 13-án Magyarország püspökeihez rendeletet bocsátott ki, melyben azoknak meghagyja, hogy a jezsuiták után maradt összes ingó és ingatlan vagyont, a római szentszék nevében foglalják le, és az általa kitűzendő kegyes czélokra fordítsák. A királynő 1773. szeptember 20-án a helytartótanáchoz intézett leiratában míg egy részről a pápa érintett rendeleteinek, mert az a magyar királyoktól megillető legfőbb kegyuri joggal egyenesen ellenkezik, kihirdetését megtiltotta: *Et quia observatum esset, quod ad omnes Dioecesanos in regno Nostro Hungariae, et partibus ei annexis existentes Episcopos quapiam Circularis Dispositio ex parte Sedis Apostolicae in eo emanaverit, ut iidem Episcopi Bona, et Facultates per praedictae Socie-Religiosos possessas nomine, et ad rationem Sedis Apostolicae occupent et distribuunt, ex hinc interim Juribus Sacrae Coronae praejudicium immineret. Ideo iis Dispositionibus suis in Locis factis, et ejusmodi Circularis Dispositio quantum ad administrationem Bonorum a Jesuitis possessorum, et benignae Dispositioni nostrae reservatorum omnino immutetur. Talia proinde exemplaria praevia ratione emendata ut pro parte Ordinariorum in regno nostro Hungariae existentium expedita, et hicce advoluta, Dilectioni, et Fidelitatibus vestris finem in illum benigne transmittimus, quatenus illa praefatis Ordinariis penes Intimata ad eosdem expedienda indilati transmittere non intermittant. Másrésről a királynő a jezsuiták vagyona feletti intézkedést azért jelenti ki szükségesnek, hogy az isteni tiszteletnek addig a jezsuiták által kezelt ellátásáról, mint a jezsuitákra bízott oktatás mikénti vezetéséről gondoskodják. Posteaquam circa suppressionem, et abolitionem Religiosorum Ordinis Societatis Jesu Breve Pontificium a Sacra sede Apostolica emanasset, nosque illud salvis tamen Juribus regiiis et Status Publici acceptassemus, atque adeo jam nunc cumprimis in eo res posita foret, qualinam norma, et methodo in Regno Nostri Hungariae, et partibus ei annexis exnunc effectuatío totius hujus negotii suscipi et qualiter momentanea hujus Ordinis Religiosorum dimissio convenienti modo procurari possit? quo parte quidem ex una per ipsos hactenus administratus cultus divinus sine interruptione continu-*

ari, parte vero ex altera ipsis adusque incumbenti Studiorum Traditionis Muneri in Scholis ulterius prospici . . . valeat. Továbbá Mária Terézia 1775. február 6-án kelt, s a helytartótanáchoz intézett leiratában a jezsuiták javainak hovaforordítása iránt rendelkezendő, a következőket bocsátja előre: Quoniam benigne visum Nobis fuerit resolvere, ac una apud Cameram Nostram Imperialem Aulicam ordinare, et Universa Substantia post abolitam Societatem Jesu per Fiscum Nostrum Regium occupata, velut alioquin pro Materna Nostra in promovendam Regnorum Imperio Nostro subjectorum Felicitatem continuo Sollicitudine a primordio statim in fines illos clementer destinata, ut non modo superstitibus praefatae Societatis Individuis necessaria Sustentatio exinde suppeditetur, verum etiam Fundationibus, Cultui Divino, et Rei Literariae, quibus nimirum abolita Societatis antehac providit prospiciatur, et si quid cessantibus cumprimis memoratorum Individuorum Pensionibus residuum fuerit, id in erectionem Seminariorum pro Augmento Cleri necessarium, ac alia pia opera, pro Bono, et Utilitate publica convertatur. A most érintett tényekből két dolog minden kétségen felül következik, melyeknek egyike az, hogy Mária Terézia a római pápa rendeletével szemben is fenntartotta azon jogát, melynél fogva a rendelkezés az egyházi javadalmakról a legfőbb kegyuri jognál fogva ötet illette; a másik pedig az, hogy Mária Terézia az 1780-iki alapító okiratot megelőző intézkedéseiben a jezsutiáktól elvett javakat azon czélra rendelte fordíttatni, a melyből azok a jezsuiták kezei közt voltak. E czél pedig határozottan katolikus volt.

(Folyt. köv.)

T Á R C S A.

Husvétii időben.

(Ad regias Agni dapes . . .)

Bárány királyi étkinél,
Fehér ruhába öltve fel,¹⁾
Az átvett²⁾ tenger mögött
Zengjük Krisztust, a főnököt.

Aki szerelme lángjival
Nyujt drága vérben italt.
S testét, az égi eledelt,
Mint pap hiven áldozza fel.³⁾

1) Vonatkozás a fehér vasárnapra, vagyis az új keresztek fehér köntösére s ennek erkölcsi jelentőségére.

2) E latinismustól — quasi mare trajectum — e helyett. „Post transitum maris rubri“, az igen megszorító méret és rimelés végett legyen eltekintve.

3) Ezen szakasz, mely a breveri szövegben igen szépen van átdolgozva s melyet a fordítás is követ, régebben a következőleg volt szövegezve:

„Cujus corpus sanctissimum in ara crucis torridum.
Cruore ejus roseo gustando vivimus Deo“.

Igy a képekben gazdag hűmnyusban a többi szakasz is több-kevesebb változtatással át van dolgozva.

Hol festve vérrel a küszöb,
Az angyal ott nem öldököl;
S kiáll a tenger két felül,
De a vad ellen elmerül . . .

Krisztus nekünk ez átmenő;⁴⁾
Husvétí bárány szinte Ő,
S a tiszta lelkek asztalán
A legvalóbb kovásztalan.

Oh égi dicső Áldozat!
Te megtöréd a poklokat;
S így kit halál bilincse zárt:
Most rá a lét jutalma vár.

Krisztus legyözve a pokolt,
Lelánczoló a zsarnokot;⁵⁾
S kibontva hősi zászlóját,
Megnyitja a menny ajtaját.

Jézus! hogy a husvét-öröm
Örök legyen a szív-körön:
Az üdvnek új szülőtteit
A bűnhaláltól mentesítsd.

Atya- s Fiúnak övele,
Halottiból ki fölkele,
Akként a Szentléleknek is
Legyen most és örökre dics!

Imecs F. Fákó.

Kisebb közlemények.

— **Heti körszemle.** Itthon. *A kath. alapok és alapítványok* ügyére vonatkozólag híre jár, hogy Trefort A. miniszter a husvétí szünidő leteltével közvetlenül be fogja terjeszteni a már elkészített törvényjavaslatot, mely szerint a kormány törvény által kapná „ideiglenes“ kezelés alá a kath. alapokat és alapítványokat, jellege pedig ezen időre teljesen függőben hagyatik. — *„A kath. egyház elleni harc Magyarországon.“* E czím alatt a bécai „Vaterland“ hosszabb cikket hoz, melyben feltűnőnek különösen azt találja, hogy nem a „közvélemény“ radikálisabb organumai azok, melyek a kath. egyház ellen a közoktatás terén a harcot folytatják és mind hevesebbé teszik, hanem a kormányhoz közel álló sajtó az, mely növekvő szenvedélyel utasítja vissza a püspöki memorandum jogos követelményeit. Sophismának nevezi azon érvelést, melylyel a kath. egyház „Autonomiáját elvitatni akarják. S igen találóan teszi föl a kérdést: ha azt, amiként állítják, az „államérdek“ követeli, hogy a katolikusoknak ne legyen autonomiájuk; miért nem követeli az „államérdek“ a protestans autonomia eltörlését is? — Az apr. 19-én *Becsben tartott miniszter-*

tanács tárgyat azon differentiak képezték, melyek az általános vámtarifát illetőleg a két törvényhozói testület között származtak. — *A harmadik magyar egyetemről* Trefort A. miniszter a Pozsonyban tiszteletére rendezett lakomán nyilatkozott, hogy két egyetem hazánk culturalis érdekeinek többé meg nem felel. Mindenekelőtt azonban meg kell győződnie az országnak, hogy egy harmadik egyetemre szükség van, s akkor *nem localis érdekek lesznek irányadók*, hanem az ország válaasztani fogja azt a várost, mely arra a legalkalmasabb. — A magyar *delegatio* egyesült négyes bizottsága a kormányjavaslatból 2,033,000 frtot törül. — A *lázadás* újabb fellobbanásáról érkezett hír, s minthogy ennek oka főképp abban rejlik, hogy a szétugrasztott lázadók a szomszédos Montenegróban biztos helyre találnak, míg esapataink őket oda nem üldözhetik, ezért a kormány utasította Thömmel montenegrói követünket, hogy rögtön kezdje meg a tárgyalást Montenegróval az iránt, hogy csapataink a lázadókat azon területen is üldözhessek. — A mindig *elégületlen szász atyafiak* folytonos jajveszéklése visszhangra talált nagy Németország könyörületlen szívében és elhatározta, hogy egyesülve fog a barbár magyarság által „veszélyeztetett“ (!) német elem segélyére sietni. Így jött létre a hírhedt „*Schulverein*“, mely a nevezett „nemes“ czélt tüzte ki föladatául. Németajku polgártársaink azonban ország-szerzte tartott gyűlésekben megköszönve a pártfogói kegyes jó akaratot, határozottan tiltakoztak a „Schulverein“ üzemel ellen s meleg szavakban fejezték ki szilárd ragaszkodásukat a *loyalis* Magyarországhoz. Mindez azonban a mi százszainkat nem alterálja, hanem előbb a n.szebeniek s azután a brassóiak népes gyűlésekben a „Schulverein“ ellen tüntető resolutiokat fogadnak el. Vajjon milyen jelzővel lehetne ezen eljárást jellemezni? Sokkal jobb és dicséretreméltóbb hatást gyakorolt azonban németajku polgártársaink eddigi tüntetése a délvidéki szerbekre, kik elhatározták, hogy ők is ily hazafiasan tüntessenek s ez által nyitják ki-fejezés adjanak a magyar nemzet iránti ragaszkodásuknak — Felsőes királyunk *olassországi útja* ismét kizért a lapokban. Az egyház ellenei ezt is szeretnék fölhasználni egy kis pápa-ellenes tüntetésre; s hogy e látogatás színhelye Róma legyen, erre nézve még azzal is érvelnek, hogy „a pápa és Umberto között a személyes viszony a legjobb“. Ez meglehet. IX. Pius is megbocsátott Victor Emmanuelnek, mint magán *személynek*, utolsó perezeiben feloldozván; csak hogy ilyen dolgok nem függnek a „személyes viszonyoktól“. Hány háboru volna ugyanis ezen alapon elkerülhető! — *A csendőrségi intézménynek* szükséges és hasznos voltát a tapasztalás napról-napra bizonyítja. A csendőrséggel ellátott megyék területén a közbiztonsági állapot az eddiginél hasonlíthatatlanul kedvezőbb. — A magyar *delegatio* szigoruan ragaszkodik a 2 millió törléshez; ezzel szemben az *osztrák delegatio* elhatározta, hogy ragaszkodik szintén azon határozathoz, mely szerint a kért hitel egész összegét szavazza meg a közös kormánynak. Miután e differentiak a harmadik üzenetváltás után sem voltak kiegyelíthetők, f. hó 26-ra közös ülés határozatott. — Németország. A *freyburgi érseki szék* már 14 éve, hogy elárvult. A Szent-*atya* kevéssel ezelőtt fölhatalmazta a káptalant, hogy új

4) Átmenő annyi mint: átjáró hely = phase = transitus, scilicet per mare.

5) Ezen mostani szöveg helyett: „subditum regem tenebrarum trahit“, a régitől eképen hangzott: „Tyrannum tradens vinculo“. Ezen utóbbit követtem a fordításban. (V. ö. Chlichtoveus, Elucidatorium Ecclesiast. 38. 1.)

listát hozzon javaslatba. A kormány azonban azon követeléssel lépett föl, hogy ő jelölhessen ki nehányat a sorozatra, kiknek fölvetelét a káptalan az egyház érdekében kötelességének tartotta ellenezni. — Az *egyházpolitikai törvényjavaslatot*, melyet a képviselőház husvét előtt nagy többséggel elfogadott, ápril 20-án vette tárgyalás alá az urakházának bizottsága. — Egy Tivoliban tartott disztrakción közelebb Hohenlohe bibornok a német császárra, Henrik porosz hg. pedig a pápára emelt poharat. — Az *antisemita gyűléseknek* Ausztriában történt betiltása Berlinben nagy feltűnést okozott, mert ép a bécsi mozgalomtól vártak nagyobb eredményt. Most pedig van öröm . . . Izraelben! — Az urakházának bizottsága ápr. 23-iki ülésében a *Compromissum* 2. §-át módosítás nélkül, az 1. és 3. §-t pedig némi csekély módosítással elfogadta. Az első meghosszabbítja a törvény érvényességét 1884. évi áprilig; a második módosítás pedig oda megy ki, hogy a papképzés csak oly seminariumokban történhetik, melyek időről-időre terjedő kormányi megerősítéssel bírnak. — Ünnepléses audientia adta át ápril 24-én megbízó levelét a Vaticánban *Schlözer* az új porosz követ, szép eredménye a kitartó elvhűségnek! — **Franciaország.** *Gubert* bibornok ismeretes levele képezi a napi discussio tárgyát. A levél kategorice kimondja, hogy a kath. tanítók továbbra is tanítsanak az iskolákban valóságos tanítást, vagy ha ettől eltiltatnak, alakítsanak szabad kath. iskolákat. Ezen alternatíva az összes liberalis sajtót kihozta sodrából. — Az atheus iskolatörvény ellen újabban a rennes-i, angers-i és a mouléns-i püspök bocsátott ki pásztor levelet. A püspökökön kívül a *kath. bizottságok* is nagy tevékenységet fejtenek ki e tekintben; a megyetanácsok pedig több departementben a megyefőnökök tiltakozása dacára határozatot hoztak az új iskolatörvény ellen. — **A kath. congressus** az idén máj. 9–13. fog tartatni Párisban. — **Olaszország.** Sz. Secundus templomának felszentelése, melyet Turinban IX. Pius emlékének emeltek, nagy fénynyel fog véghez menni. — *Cecchini* gr. nemesi testőr, ki a biretumot vitte Tunisba Lavigerie bibornoknak, megérkezett. Az átadás alkalmából a város fényesen lesz kivilágítva. — **A württembergi király** és *Henrik* porosz hg. a napokban fogadtattak ő Szentsége által. Előbbi a vatikáni muzeumot is megtekinté Vespignani kamurás gf. kalauzolásával. — **Oroszország.** *Volchyniából* jelentik, hogy ott napirenden vannak a gyujtogatások, melyek minden lehető elővigyázat mellett is csakhamar a legelőkelőbb lengyel földbirtokosokat a fékvesztett és felizgatott parasztság áldozataivá teszik. *Podlachiában* pedig egy buzgó ortodox lelkész vállalkozott a görög-katolikusok „megterítésére”; e célból különféle „hőstettekre” szánta el magát. *Balta* orosz városból jelentik, hogy ott f. hó 10-én nagy zsidóüldözés volt, mely lecsillapítván, másnap újra megindult. A zsidóság 1000 háza közül csak 16 maradt épen, a többi szétrombolták s a butorokat is tönkretették, a rablott árukat elégették, az asszonyokat és leányokat megbecstelenítették s összevissza harapdálták emléiket. — A csár a forradalmi végrehajtó bizottságtól levelet kapott, mely azon fenyegetést tartalmazza, hogy ha Oroszország a koronázási napon nem kapja meg szabadságát, *ugy a csár a halál fia lesz.* Közelebb

két töltetlen pokolgépet találtak dolgozószobájában felhuzott óraművel. — **Szerbia.** A szerb királyi pár a napokban kezdte meg körutját az országban, hogy alattvalóik hódolattát fogadják. A királyi pár mindenütt meleg rokonszenvre és lelkes „Zsiviokra” talál. — **Angolország.** Az elfogott irek szabadon bocsátása hír szerint közel kilátásba van helyezve a kormány által. Az angol kormány különben az irekkel szemben enyhébb magatartásra határozta magát, és e célból az ir tisztviselők körében nagy változások fognak történni. Azt is hirlik, hogy Gladstone az ir bérlők ügyének rendezésére újabb javaslatot fog még az ősszel a parlamentek elé terjeszteni. — **Amerika.** Arthur elnök és államtitkára fölelevenítették Garfield elnök és Blaine államtitkárnak azon tervét, hogy egy felhívás intéztessék az összes amerikai államokhoz, hogy tartsanak congressust, melyben egyhangulag kimondják, hogy bármily európai állam beavatkozását valamely amerikai állam ügyeibe, casus belli-nek fogják tekinteni.

Irodalom.

— Megjelent és beküldetett: „**A bold. Szűz Mária tisztelete**“ a kath. Anyaszentegyházban hittani, jogi, történeti és erkölcsi szempontból. A budapesti magyar kir. kath. tud. egyetem hittani kara által 800 fittal jutalmazott pályamű. Irta *Sullay* István egermegyei áldozár, bogácsi lelkész. Bolti ára fűve 3 frt 50 kr. Szerzőnél azonban (Bogácson, u. p. Mezőkövesd, Borsodmegyében) ára f. évi május 31-ig csak 3 frt, csinos félváson kötésben 3 frt 35 kr, diszkötésben 3 frt 75 kr. Bérmentesen küldve 25 krral több. Ugyanott „**A kulturharez és a római pápa tévmentessége.**“ (Ára 3 frt.) és „**Szabadság, egyenlőség, testvériség.**“ (Ára 1 frt.) című művek is kaphatók, melyek együtt megrendelve az előfizetőknek bérmentve küldetnek meg a kitett árért. *Sullay* neve az egyházi irodalom terén sokkal ismeretesebb t. olvasóink előtt, hogyszem ez újabb korszorított pályaműve hosszú dicsejtre és ajálgatásra szorulna. Mihelyt lapunk tere engedi bővebb kivonatos ismertetésével is fogunk szolgálni. Addig is melegen ajálljuk a t. olvasók becses figyelmébe.

— Megjelent a „**Katolikus Család**“ katolikus vallási, társadalmi, közművelődési és gazdasági képes heti lap I. II. és III. mutatójának száma. Felelős szerkesztő *Viszoly* István. Ára egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. Szerkesztőség Budapest VII. dohányutca 10 sz. A „Katolikus Család“ valóságos családi lap, hű, igaz, őszinte házi barát, intő, oktató tanácsadó, mulattató és szórakoztató olvasmány fog lenni a kath. családok számára. Mindig érdekes, eleven közleményeket fog hozni mindenről, a mi nevezetes történik. Ma megnevetet, holnap megkönykre fakaszt! Elűzi a tudatlanságot, terjeszti a világságot és emellé azt is megteszi, hogy a ki azt olvassa, az unatkozni nem fog. A „Kath. Család“ ezenkívül gyönyörű szép **jutalomképekkel** fog szolgálni minden előfizetőjének, sőt előfizetői számára egy **családi pénzalapnak megszerezhetését helyezi kilátásba**, úgy, hogy minden száz előfizető számára egy Tiszaszabályozási sorsjegynek nyereseményét biztosítja. Ezen szegedi tiszaszabályozási sorsjegyek évenként háromszor huzatnak és a főnyeremény 100,000 forintig terjed. Az eddig megjelent 3 mutatójának tartalma oly élénk és érdekes, hogy azt csak melegen ajállhatjuk t. olvasóink, különösen a kath. családok és ifjusági körök figyelmébe.

— Megjelent a „**Házibarád**“ szépirodalmi képes lap népünk számára. I. évfolyam. 18 fűzet. Szerkesztő *Mártonffy* Frigyes. Ára fűzetenként 15 kr. Kapható Bécsben Bensinger Zsigmond kiadónál. Maximilianstrasse Nro. 3.

— Megjelent „**Pipa János**“ című humorisztikus képes hetilap. I. mutatójának száma. Laptulajdonos és felelős szerkesztő *Pipa János* Főmunkatárs *Fidibusz*. A képek rajzolja *Prenoszil* Sándor. A „Pipa János“ a semiták fékentangója, a társadalom, a vallás, az erkölcs őre, a magyar nemzet mulattató jóbarátja lesz. Ára egész évre 6 frt. Egyes szám ára 12 kr.

— Felhívás ily című munka előfizetésére: „**Bosnia és Hercegovina**“

govina története" a legrégibb kortól napjainkig. (Különös tekintettel Magyarországhoz való jogviszonyára.) A munka 15 iven díszes kiállítással fog megjelenni. Ára egy forint. T. gyűjtőimnek 10 példány után egy tiszteletpéldánnyal kedveskedem. A megrendeléseket nevenre czimezve ápril hó végeig levezelési lapon vagy ezen iv visszaküldése által kérem eszközölni, hogy a nyomtatandó példányok száma iránt tájékozhasam magamat. Nagyszombat, 1882. ápril 3-án. Dr. Komlóssy Ferencz, bölcsész-tudor, okl. fogymn. tanár, Esztergom egyh. m. áldozár.

A napi események köréből.

— Uj Főpásztorunk kinevezéséről szóló királyi irat: „Vallás- és közoktatásügyi magyar miniszterem előterjesztésére, LÖNHÁRT FERENCZ gratianopolisi főlszentelt püspököt, erdélyi székesegyházi nagyprépostot, és pápa ő szentsége házi praelatusát, az erdélyi egyházmegye püspökévé nevezem ki.

Kelt Bécsben, 1882. évi márczius hó 30-án.

FERENCZ JÓZSEF, s. k.

Trefort Ágoston, s. k.

— Ismét egy szép nap. Mélt. Lönhárt Ferencz uj főpásztorunknak bécsi utjából ápril 28-án a gyorsvonattal tör-tént visszaérkezése kedves és kegyeletessé tette a napot. Korán reggel a káptalan részéről Barts Ferencz prépost-kanonok, a püspöki iroda részéről Kolozsi Antal irodaigazgató, az igazgatótanács kiküldött biztosai, a városi tanácstól többen és sok városi polgár koczikon, Tövisig ő méltósága elé mentek, hol a gyorsvonat megérkezésekor az egész nevében Barts Ferencz kanonok ur üdvözölte. A püspöki lakban d. e. 11 óra-kor össze voltak gyölve a káptalan többi tagjai, a kebli papok, tanárok és növendékpapok. Midőn ő méltósága kíséretével 11³/₄ órákor megérkezett, a jelenlevők lelkes éljenzésével fogadtatott az udvaron, főn pedig az előteremben *Andrássy* István apát-kanonok ő nga üdvözölte, mint egyházfejedelmünk iránt a hódolatnak, mint atyánk iránt a fiui tiszteletnek és ragaszkodásnak meleg érzéssel adván kifejezést. Ő méltósága most is kegyeteljesen fogadta a tisztelgést s legszélyesebb szavakban köszönte meg az iránta ez uttal is oly odaadással tanusított tisztelet és ragaszkodás nyilvánítását. A délutáni órákban ugy a várban mint a városban élénk mozgás volt észlelhető, melynek ezéljárt az esti órák kegyeletes tüntetései szépen megmagyarázták. Este 7¹/₂ órákor ugyanis a helyőrségi ezred zenekara lámpafény mellett vonult a püspöki lakba, mely ekkor már sűrűn volt ellepve minden rangu és rendű egyénekkel, kik folytonosan szaporodtak, míg a zenekar három müdarab eljátszásával megtisztelte ő méltóságát. 8¹/₂ órákor meteorszerű fény kezdett mintegy hömpölyögni a püspöki lak felé s az udvart nemsokára tündéries világosságba helyezte. A városi polgárság nagy menete 120 fáklya lobogó lángja mellett zenezőval érkezett meg. Szép jelenet fejlődött ki. Mig a

katonai zenekar rendben távozott, a fáklyások valódi fénykörre alakultak, melynek közepéből G a z d a János városi aljegyző remek eszméktől szikrázó s ékes nyelvezet- és föllángoló lelkesedéssel tartott nagyszerű beszédben üdvözölte főpásztorunkat.

A többször viharos éljenzéssel félbeszakított üdvözölő beszédre püspök ő méltósága nagy fontosságú nyilatkozatokban ékesen válaszolt. A városi polgárságnak nemes hajlamait a város javának előmozdítására irányuló tényekkel fogja megköszönni; az ifjuság oktatása és nevelése a mint eddig kedves eszméje és gondja volt, ugy ezután mint püspöknék kiváló gondját fogják képezni, boldogságot lelend abban, ha az anyagiak vigasztalásával az árvák bánatos könnyeit fölszárihatja s a szenvedő szivek sajtását enyhíteni. Az üdvözölő beszéd fonalát követve mondá tovább: a felséges trónhoz való ragaszkodás, az édes magyar haza szent érdeke, a nemzeti alkotmány apoiasa kezdettől fogva szivem érzelmével találkozott, ezután mint püspök mig a leikek kormányzásának szent ténykedéseit végezem, a trón iránti ragaszkodás, a nemzeti alkotmány és érzés ápolása kiválóbb mérvben fogják ténykedéseim nagy feladatait képezni.— E szavakra ismét fölharsogó éljenzés visszhangja zugott végig a nagy sokaságon, melynek csillapultával csattanósan fejezte be beszédét püspök ő méltósága, éltetvén apostoli királyunk ő Felségét, a szeretett hazát és a nemes város polgárságát. Most a városi polgári zenekar Kölcsey himnusát, majd a Rákoczy indulót játszodta, mire még egyszer fölharsant az éljenzés és a fáklyás menet levonult a városra mindenütt nagy közönség által kísérvé. Igy értek véget a kegyeletos ünnepélyeskedések, melyek dicséretére válnak a városi tanácsnak és polgárságnak, s melyek valóban szép napot szeveztek nekünk s bizonyára méltó örömmel töltötték el püspök urunk ő méltósága jó szivét is. —

— A mint előre jelentettük, ápril 24-én ment végbe uj főpásztorunkkal a canonicus processus a bécsi nunciaturában. A nuncius, Vannutelli érsek ur ő exciája püspök ő méltósága tiszteletére ezen napon d. u. ő órákor diszebédet adott, melyen a magyar delegatióból nemcsak a főpapi tagok, hanem a miniszterek is hivatalosok voltak, köztük Tisza Kálmán kormányelnök ő exciája is.

— *Sajtóhiba javítás.* Lapunkban a XI. szám 87-ik lap, első hasáb alulról 14 sor, a „kiterjeszti" szó után teendő: „a tanácsok és a parancsok között levő különbséget. Mutassuk meg, hogy . . .” A XII-ik szám 95-ik lap, második hasáb alulról 16-ik sor, a „vigassza," szó után teendő: „minden nap magunkhoz vehetnök; a mi pedig e szentséget, mint a beteg lelkek gyógyszerét illeti, igyekeznünk kell oly teljes egészséget szereznünk, hogy . . .” Sz.

K i a d j a: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Szerkesztőbizottság. Felelős szerkesztő: BIRÓ BÉLA Szerkesztőtársak. BALOGH IGNÁ CZ, Dr. CSERNI BÉLA, FÁBIÁN SÁNDOR, Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Nyomatott a püsp. lyc. nyomda gyorsajtóján (Klüger B.-nál.) Gyulafehérvárt.